

TÉZY NA ÚSTNE MATURITNÉ SKÚŠKY ZO SLOVENSKEHO JAZYKA

- **Publicistický štýl**
 - základné funkcie, znaky a žánre publicistického štýlu; rozdiely medzi spravodajskými, analytickými a beletristickými útvarmi publicistického štýlu; horizontálne a vertikálne členenie novín
- **Práca s informáciami**
 - hlavné zdroje získavania nových informácií; primárne, sekundárne a terciárne informačné pramene; osnova, konspekt a tézy; rozdiel medzi konspektom a konceptom
- **Jazyk a reč**
 - jazyk, reč, jazykový znak; sémantický trojuholník; prirodzený a umelý jazyk; materinský, cieľový a cudzí jazyk; primárne a sekundárne funkcie jazyka; jazyková kultúra
- **Slovanské jazyky**
 - indoeurópska jazyková rodina; slovanské jazyky (západoslovanské, východoslovanské, južnoslovanské); rozdiely medzi slovenčinou a češtinou v slovnej zásobe, tvarosloví a hláskosloví
- **Vývin spisovnej slovenčiny**
 - vývin slovenského jazyka od najstarších čias po Hattalovu kodifikáciu; bernolákovčina, štúrovčina, hodžovsko-hattalovská jazyková reforma; porovnanie so súčasnou slovenčinou
- **Národný jazyk**
 - vnútorné členenie slovenského jazyka; spisovná, štandardná a subštandardná forma národného jazyka; normatívne príručky slovenského jazyka
- **Fonetika a fonológia**
 - fonetika a fonológia, hláska a fonéma; artikulačné orgány; artikulácia samohlások a spoluhlások; hláska a slabika; znelostná asimilácia; výslovnosť spoluhlásky v
- **Prozodické vlastnosti reči**
 - časová modulácia reči (kvantita, pauza, tempo, rytmus); silová modulácia reči (intenzita hlasu, slovný prízvuk, dôraz a vetný prízvuk); tónová modulácia reči (melódia, hlasový register)
- **Slovo ako základná lexikálna jednotka**
 - lexikológia; lexikálny a gramatický význam slova; jednovýznamové a viacvýznamové slová; synonymá, antonymá a homonymá; jednoslovné a viacslovné pomenovania
- **Slovná zásoba**
 - lexikografia; typy slovníkov; celonárodná slovná zásoba (základná SZ, menlivá časť SZ); individuálna slovná zásoba (aktívna, pasívna); členenie slovnej zásoby zo štylistického hľadiska (bezpríznakové a príznakové slová)
- **Štýlové rozvrstvenie slovnej zásoby**
 - vyšší štýl (poetizmy, archaizmy, historizmy, neologizmy, termíny, cudzie slová, knižné slová); stredný štýl (neutrálne slová); nižší štýl (profesionalizmy, slang, dialektizmy, žargón, argot, vulgarizmy, hovorové slová)
- **Tvorenie slov**
 - spôsoby tvorenia slov v slovenčine odvodzovaním, skladaním a skracovaním (slovotvorná štruktúra slova; zložené slová; skratky, iniciálové skratky, skratkové slová, značky); univerbizácia, multiverbizácia a kalkovanie
- **Slovné druhy**
 - morfológia; klasifikácia slovných druhov v slovenčine (podľa ohybnosti, podľa vecného významu, podľa vetnočlenskej platnosti); charakteristika jednotlivých slovných druhov
- **Morfologické kategórie**
 - morfologické kategórie (menné, slovesné); skloňovacie vzory podstatných a prídavných mien; skloňovanie slov cudzieho pôvodu; určovanie rodu nesklonných podstatných mien
- **Vetné členy a vetné sklady**
 - syntax, základné syntaktické jednotky; hlavné vetné členy (prísudok, podmet, vetný základ); rozvíjacie vetné členy (predmet, príslovkové určenie, prívlastok, doplnok, prístavok); vetné sklady (prisudzovací, určovací, priradovací);

- **Jednoduchá veta**
 - veta ako základná syntaktická jednotka; klasifikácia viet podľa zloženia (holá, rozvitá), členitosti (jednočlenná, dvojčlenná) a modálnosti (oznamovacia, opytovacia, zvolacia, želacia, rozkazovacia)
- **Súvetie**
 - súvetie a jeho druhy; jednoduché a zložené súvetie; priraďovacie súvetie (zlučovacie, stupňovacie, vylučovacie, odporovacie); podrad'ovacie súvetie (typy vedľajších viet); písanie čiarky v súvetí
- **Nadvetná syntax**
 - nadvetná syntax; nadväznosť textu (konexia, konektory); slovosled (aktuálne členenie vety, gramatický a fonetický činiteľ); nadvetná kompozícia textu (odsek, kapitola, nadpis)
- **Slohové postupy**
 - slohové postupy a slohové útvary; hybridizácia slohových postupov; zaradenie ukážok k jednotlivým slohovým postupom a slohovým útvarom
- **Informačný slohový postup**
 - obsah, funkcie a útvary informačného slohového postupu; jazykové štýly, v ktorých sa uplatňuje informačný slohový postup; rozdiel medzi oznamom a správou
- **Opisný slohový postup**
 - obsah, funkcie a útvary opisného slohového postupu; druhy opisu; jazykové štýly, v ktorých sa uplatňuje opisný slohový postup; rozdiel medzi statickým a dynamickým opisom
- **Charakteristika osoby**
 - umelecká a administratívna charakteristika osoby (priama a nepriama, objektívna a subjektívna); spoločné a odlišné znaky beletrizovaného a úradného životopisu; slohové postupy, ktoré sa uplatňujú v uvedených útvaroch
- **Rozprávací slohový postup**
 - obsah, funkcie a útvary rozprávacieho slohového postupu; rozprávanie v umeleckej literatúre; estetizujúce a dramatizujúce prostriedky; hlavné druhy úvodov v rozprávaní
- **Výkladový/úvahový slohový postup**
 - obsah, funkcie a útvary výkladového/úvahového slohového postupu; jazykové štýly, v ktorých sa uplatňuje výkladový/úvahový slohový postup; úvaha, výklad a diskusný príspevok
- **Jazykové štýly**
 - štylistika a jazykový štýl, štýlotvorné činitele, štýlotvorný proces; funkčné jazykové štýly súkromného a verejného styku; objektívne, subjektívne a subjektívno-objektívne jazykové štýly; hybridizácia jazykových štýlov; zaradenie ukážok k jednotlivým jazykovým štýlom
- **Hovorový štýl**
 - bežná komunikácia, v ktorej sa uplatňuje hovorový štýl; znaky a útvary hovorového štýlu; uplatnenie slohových postupov v uvedených útvaroch; lexikálne prostriedky typické pre hovorový štýl; súkromný list
- **Administratívny štýl**
 - základné funkcie, znaky a žánre administratívneho štýlu; rozdiely medzi dokumentárnymi, oznamovacími a heslovými útvarmi administratívneho štýlu; úradný list
- **Náučný štýl**
 - základné funkcie, znaky a žánre náučného štýlu; syntax a lexika náučného štýlu; internacionalizácia, formalizácia a popularizácia náučného štýlu; vedecko-náučný a populárno-náučný štýl
- **Rečnícky štýl**
 - rétorika; známi rečníci z minulosti i súčasnosti; základné funkcie, znaky a žánre rečníckeho štýlu; fázy tvorenia rečníckeho prejavu
- **Komunikácia**
 - komunikácia ako prenos informácií medzi komunikantmi; faktory ovplyvňujúce komunikáciu; ústna a písomná, priama a nepriama, verbálna a neverbálna, efektívna a neefektívna komunikácia